

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Directorivm Inqvisitorvm F. Nicolai Eymerici Ordinis Prædicatorum

Nicolaus <Eymericus>

Venetiis, 1607

Quaestio 42. An Inquisitor possit procedere contra delatos, qui alio se
transtulerunt, &c.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13589

Respondemus, q̄ sic iuxta c. Excōmicamus
 itaque. extra de h̄eret. §. adijcimus. vbi quēdo,
 q̄ testes compellantur iurare, sequitur c. Si qui
 vero ex eis iuramenti religionem oblatione
 dānabili respuentes, iurare forte nolunt, ex
 hoc ipso tamquam h̄eretici reputentur De hoc
 Ioan. And. in nouella super eod. c. Item est
 error Valdensium, qui dicunt iuramentum esse
 peccatum mortale: fecus si dubitant iurare ex
 quadam honestate, tandem obtemperat.

COMMENT. XC.

EX hoc solo quōd contumaciter iurare muunt.
 contrahunt h̄eresis suspicionem, immo: ero tā
 quam h̄eretici reputantur, vt dicit text. h̄ieb Ey-
 mero citatus: videntur. n. sentire iuramentum es-
 se illicitum: quod sentiunt Valdenses, quod p̄uit apud
 Eymericum, par. 2. q. 14. vers. tertius err.

Quem errorem grauius confutat B. Thom. 2. 2.
 q. 89. art. 2. & Domin. Sotus lib. 8. de iur. & iure,
 q. 1. art. 2. Syluester in sum. verbo iuramentum 1.
 & eodem verbo Tabilensis. Nauarrus in manali,
 c. 12. nu. 4. & alij, quos in remanifesta omittit.

Et profecto textus in c. Excōmicamus 1. §. adij-
 cimus. vers. Si quis vero ex eis. de Valdensibus ac-
 cipientibus oīno videtur, qui tempore Innocentij II.
 (sub quo in Conc. Later. factum est decretum eius a
 canonis) iam erant exorti, vt dixit copiose supra p̄-
 te 2. super q. 14. & tenaciter hunc errorem prohibe-
 bantur de non iurando in aliquo casu. Ad cognoscē-
 dum ergo aliquem h̄eticum de secta Valdensium
 hoc erat euidentis argumentū, sicuti Hosliensis, et
 ceteri communiter canonisti docent in predicto c. e.
 cōmunicamus 1. §. adijcimus. de h̄eret.

Non tamen essent h̄eretici, qui ex quadā honestate
 recusent iurare, vt docet hic Eymericus in fin;
 quales sunt clerici, & religiosi ceteri, si quadā sim-
 plicitate putarēt non esse licitum eis iurare etiam in
 causa fidei coram inquisitoribus absque superiorum
 suorum licentia; cum tamen fauore sibi iurare de-
 beant, & et in alijs casibus, quos refert Rayner. in
 sum. verbo, iurare. & Syluester, verbo, iuramentū
 2. q. 3. nu. 3. & in causa fidei omnes cōpelli possunt
 ad testimonium ferendum, & ad iurandum de veri-
 tate dicenda, vt alibi plenē diximus, & tradit Ey-
 mericus paulo post q. 62.

QVAESTIO XLII.

An Inquisitor possit procedere contra delatos, qui aliō se transtulerunt, &c.

Quadragesima secūda quāstio est: Vtrū
 inquisitor possit procedere cōtra eos
 qui extra partes iurisdictionis Inqui-
 sitori subiectas, domicilium transtu-
 lerunt, vel aliās se absēderunt, delatos de h̄ereti-
 ca prauitate, vel extra iurisdictionem Inquisito-
 ri delinquentes, in sua nunc existentes?

A Respondemus, q̄ sic: iuxta c. Vt commissi. in
 princip. & iuxta c. Cū contumacia. de h̄er. lib. 6. In c. vt cōmissi. dicitur sic: Vt commissi. & infra:
 Et contra illos, quos in prouincia; in qua vobis
 inquisitionis officium est cōmissum, h̄eresis cri-
 men constiterit commississe (licet ad alias partes
 se transferendo duxerint) procedendi.

Idem habetur per omnia de verbo ad verbū
 in pr̄afatis litteris Apostolicis, Clementis, & Vr-
 bani iv. Pr̄a cunctis. §. Etiam contra illos.

B In c. Cū contumacia. dicitur sic: Cum contu-
 macia (in causa pr̄sertim fidei) suspiciōem pr̄-
 sumptionem adijciat vehementē, si suspēctus de
 h̄eresi vocatus à vobis, vt de fide respondeat, ex-
 cōicationis vinculo (pro eo, q̄ parere subterfu-
 git, aut contumaciter se absentat) per vos fuerit
 innodatus: quā si per annum aīo sustineat perti-
 naci, extunc velut h̄eticus condemnetur.

Etā potest procedere contra eos, qui licet ex-
 tra iurisdictionem inquisitoris istius deliquerint,
 nunc autem in sua sunt: quia h̄eticus vbi inue-
 nitur, ibi conuenitur. ad hoc Ioan. Andr. in c. Vt
 commissi. in principio.

COMMENT. XCI.

Dvo axiomata complectitur hic Eymeric. Pri-
 mum est: Inquisitores procedere possunt con-
 tra eos, qui in sua prouincia deliquerunt, & ad aliā
 se transtulerunt.

Alterum est: Item possunt procedere contra eos,
 qui cum alibi deliquerint, in sua prouincia nunc mo-
 rantur, ibi: Etiam potest procedere,

Quae in hac quāst. traduntur ab Eymero ex cō-
 titis Pontificum responsis collecta, fusius explican-
 tur in Concilio Narbonensi c. 19. 20. & 21. vbi et
 potestas procedendi contra absentes, & modus quo
 procedatur, luculenter tribuitur, & praescribitur in
 hac verba: Si qui vero culpabiles, vel suspēcti ad
 vestram pertinentes inquisitionem, praesentes,
 nec sint, nec fuerint, & infra competentē termi-
 num eisdem à vobis perēptorie assignatū, & per
 Ecclesias publicatum non euauerint compare-
 re, vel se legitimum excusare, contra eos tamquam
 contra praesentes non dubie procedatis.

D Ad Inquisitionē quippe vestram eos intelligi
 mus pertinere, qui vel infra ciuilem inquisiti-
 nis limites deliquerunt, vel domicilium ibi ha-
 bent, seu habebāt, quando inquisitio cōcepta fuit,
 vel cū ibi morarētur occasione ꝑ officij ciuilem
 que publici, seu priuati, vel eētū domicilium nō
 habētes ibidē inuenti, citati fuerunt à vobis, siue
 illis per quācūq; cautionē adstrictis; siue non.
 inquisitionē contra eos facere incepistis, vel eis
 purgationē forsitan indixistis. Si quidē contra ta-
 les praesentes, vel absentes potest is pcedere, ac de
 betis: nisi forte rōne delicti maioris, seu minoris
 cōmissi alibi, vel rōne domicilij, vel alia de pra-
 dictis, inquisitores alij procedere ceperint cōtra
 illos. Etenim cum in locis diuersis, & per Inqui-
 sitores diuersis Deo auctore inquisitio celebretur
 tutius & salubrius est, ut q̄sq; culpabilis in qui-
 buscūq; ꝑ locis deliquerit, vni, & illi inquisitori
 perma-

permaneat obligatus, à quo primo ex aliqua de causis præscriptis, sine fraude, & sine periculo negotij, & animarum fuerit occupatus.

Ita tamen vt inquisitores ceteri, quicquid de illo nosse poterunt, inquirant nihilominus, & scribant inquisitoribus illis, quibus idem culpabilis sit adstrictus: sic enim quasi vir vnus pugnat, & vincetis. hætenus ibi.

Huc spectant quæ tradit Guido Fulcodius in cõsultationibus ad inquisitores, quæ s. quem retuli supra ti. de forma citandi absentem nu. 13. §. Si autem reperitur. vbi tradidimus multa ad hanc questionem intelligendam spectantia.

Quonia vero nec proxime citato loco, nec in modo processum fidei terminandi quanta fortassis oportebat distinctione egimus de modis procedendi contra absentes, proinde breuiter est hic explicandũ.

Res hæc tota Hispanensi quadam prima instructione c. 19. præscripta est inquisitoribus Hispaniæ, quæ latine tamẽ redditam referre placuit, nec enim puto ulterius in hac causa è me, aut ordinarius quicquam dici posse. habet autem ita:

Similiter decreuerunt, vt cõtra culpabiles in dicto hæresis crimine si absentes forent, inquisitores procedat, citando præfatos absentes per publica edicta, quæ publicari faciãt, & affigi ianuis Ecclesiæ principalis illius loci, vel locorum, in quibus morabantur.

Possunt autem inquisitores fabricare processus contra absentes vno ex tribus modis. Primo secundum formam c. Cum contumacia. de hæret. lib. 6. videlicet citando, & admonendo absentes, vt compareant se ad defendendum, & respondendum de iure suo super certis articulis fidei causam contingentibus, & super certo hæresis crimine, &c. sub pœna excommunicationis cõ suis admonitionibus informa. Quod si non comparuerit, iubeant promotori Fiscalis, vt accuset eius contumaciam, & petat literas seu libellos magis, aggrauates, quib. denũtiatur, q. si per spatum vnus anni perseuerauerint in sua pertinacia & cõtumacia, declarẽt illos hære. in forma iuris. Et hic processus est magis tutus, et minus rigidus.

Secundus modus est, q. si inquisitoribus visũ fuerit, delictum contra aliquem absentem debere plene probari, citent illum per edicta, sicut dictũ est, vt veniat responsurus, & dicturus super iure suo, ostensurus suam innocentiam infra triginta dies, in tribus terminis diuisis, vnicuiq. termino decem dies tribuendo: vel cõcedant illis aliud longius tempus, si expedire viderint iuxta distantiam seu locorum intercedentem, in quibus præsumitur, vel præsumi debet habitare prædictos citatos: quos citare debent ad omnia processus acta vsque ad sententiam diffinitiuam inclusiue: quo casu si reus non comparuerit, accusabitur eius cõtumacia in omnibus edicti terminis: recipiantq. Inquisitores eius denuntiationẽ, & accusationẽ à Fiscalis, conficiantq. processum in forma: quib. absolutis, si delictum visum fuerit sufficienter probatum, poterunt absentẽ condemnare, eo amplius non expectato.

Tertius modus, qui in conficiendo processu

coni absentes obseruari potest, hic est, vt si in inuigilatione processus facti in Inquisitione reperit præsumptio hæresis contra absentem, tam delictum non videatur plene probatum, possit inquisitores decernere edictum cõtra talem sententem notatum, & suspectum de crimine hæresis, & iubere ei, vt infra certũ tempus compareat ad se liberandum, et canonice purgandũ a dio errore, seu delicto: eo addito, quod si non comparuerit ad recipiendam, & præstandã prædictã cononicam purgationem, vel non se liberauerit, vel purgauerit, habebũt ipsũ pro conuicto, & procedentque ad faciendum, quod iure fieri debet. Atque hæc processus forma est aliquãtulum magis rigida: ceterum iure recte nititur, & inquisitores prudentes, & litterati eligent modũ qua magis tutum iudicauerint, & melius viderin in practica posse vsurpari iuxta diuersitatẽ caarum, qua sese offerre poterũt. hætenus ibi.

Quod si queratur, an expediat, cõ absentes sunt rei diuersos a diuersis fidei iudicib. fieri processus contra eos: breuiter respondeo id nõ expedire: quia si diuersi processus fierent, posset quandoque cõtingere, quidam iudices absoluerent, alij vero dõnarẽt, & de facile discordia oriretur, aliaque non leuia in animoda, quæ diligenter sunt in hac causa præcauẽda.

Quare tutius est, vt is inquisitor processum coniciat, qui præuenerit, in iudicio: ceteri vero ad illũ transmittant quicquid habet actorum in suis inquisitionibus aduersus illum reum. ita prudenter ac subtiliter cautum est Valladolidana quadam instructione anni Domini MCCCCXXXVIII. c. 8. & perpersipit etiam non obscure concilium Narbonen se capitulum, cuius verba paulo ante retulimus in hoc eodem commentario.

Iam quantum spectat ad secundam conclusionẽ de puniendo, & capiẽdo heretico, qui alibi deliquit, obseruandum est, generalem esse regulam, delicta ibi esse punienda vbi sunt commissã, non ubi: itaque cõmittens homicidiũ Bononiæ, tutus erit Ferrarię, nisi ibi habet domicilium. c. vlt. de foro compet. c. 1. de rapto. c. ibi semper causa. 3. q. 6. et in auth. qua in prouincia. C. vbi de crim. agi oport. quia in quo loco quis per delictum dedit malum exemplum, ibidẽ debet per punitionẽ debitas luẽdo penas satisfacere.

Hæc tamen regula multis modis fallit, de quibus Socinus, & alij. Sed omisso ceteris, qui nõ pertinent ad hoc institutum, non habet locum in hæresi: quia vbique hæretici capi possunt, & puniri, Bal. in l. et si excepta. C. de malef. & mathe. Cardinalis in clem. 2. §. denique. q. 9. de re iud. Carverius tract. de here. nu. 153. itẽ quæ hæreticus. Socinus regula 220. incipiente: Delicta extra territorium, in prima fallentia. Jacobus de Rauenna in l. 1. C. de sum. trin. et fid. cath. glos. in c. vt commissi. de hære. li. 6. verbo procedendi. Repertorium inquisitorũ verbo, absens. Simancas de cath. in s. tit. 2. nu. 12. ex quibus patet veram esse hanc EymERICI conclusionem.

Num autẽ in hoc casu reus sit remmittendus dictum est abundẽ supra in hac 3. par. nu. 131.

Tertius modus procedendi contra absentes.

An expediat fieri diuersos processus cõtra aliquem

Vbi quis deliquit, ibi puniendus.

Hæretic* vb que capi, & puniri põ.

An Inquisitor possit procedere contra mortuos.

Vadragesi materia questio est: Inquisitor possit procedere contra mortuos qui ante mortem vel delati sunt eisdem de heretica punitate?

Relat. supra pag. 104.

Anto. Gomez to. 3. varia resol. cap. 1. no. 71.

Respondeo sic iuxta c. Filij de heret. 6. ubi dicitur sic: Filij vel heredes illorum qui in agridudinis lecto decumberent, petierunt hereticos consolaturus, ut ab eis per manus impositionem consolationem reciperent secundum consuetudinem eorumdem; si quovim fuerint uniuersis carnis ingredi, ad probandum ipsi defuncti consolationem illam; immo rursus desolationem non sane mentis effectum scepserint, vel post perditam iam loquelam cum tamen moris sit, ut dicitur apud eos, quod nullitaliter consolentur, qui non sit sane mentis, & memoriam habeat ordinatam, admitti non debent si dum vivebant diffamati erant de heresi, vel suspecti: aut legitime confiteris, quod sane multis existeres, huiusmodi hereticos petierunt: alicui admitti poterunt predicti filij, vel heredes ad probandum, praemissa non tamen per uxores filios, familiares vel de suis aliquos: sed per testes alios dignos & specialiter fidei zelatores.

Idem habetur de verbo ad verbum in litteris predictis Apostolicis Urbani, & Alexandri iij. Olim & in c. Accusatus, in eo vero, de heret. lib. 6. De hoc plenius Archidiaconus super ca. Filij de heret. lib. 6.

COMMENT. XCII.

Num est axioma, videlicet, Inquisitor possit procedere contra mortuos huius criminis, reos, quod quibus modis contingat, paulo post aperiam in hac eadem questione.

In hac questione tria mihi sunt breuiter tractanda. Primum, quanto tempore duret hac actio procedendi contra mortuos in hac causa, aut inera quantum tempus extinguatur, est enim hac res cognitum necessaria, & valde frequens.

Alterum est, in quibus locum habeat, an in solis hereticis, an etiam in fautoribus, receptoribus, & similib. nam hec proprie spectant ad EymERICI institutum hoc loco.

Tertium & postremum erit, cum proceditur contra mortuos, quis sit ordo seruandus, & qualiter sententia pronuntietur.

Delicta mortue extinguuntur, locus tamen in heret. 6.

Quantum ad primum, scinet, animaduertendum est, regulam esse generalem, p morte delinquentiu extinguuntur etiam delictum, & omnis actio contra illud sine intentu iam sine intentanda valet, ita ut postea nullus aut a c. sari aut puniri possit. l. 2. et 3. c. si reus vel accusator mort. sue. l. vlt. c. de bonis eoru qui sibi mort. consci. l. in senatus. s. si pro: r morte. ff. ad senatuscon. Tr. pillia. c. peruenit. c. eam sam qua. el secundo, qui filij sine legit. c. quorunda. dist. 23. & ratio est, quoniam mors omnia soluit. auth. de nuptijs. s. deinceps. l. de facto. ff. de pub. iud.

A. In crimine tamen laese maiestatis diuine vel humana speciale est, ut morte non extinguatur, id est ob immanitatem facinoris ad maiorem eius detestationem accusatus. s. in de heret. lib. 6. c. filij. vbi gl. eo. i. c. c. si quis Episcopus: extra de heret. vbi communiter Doctores, & concilium Biturrense, c. 18. p paulo post citabo.

His ita positis, videamus intra quos annos possit Inquisitor contra hereticos defunctos procedere, sed ut questio hac melius intelligatur, aperiatis doctrinae gratia distinguenda est: nam bifaria potest esse effectus confiscandi bonas seu potius declarandi iam confiscatas, ut a tertio possessore auferatur, & sacro Inquisitionis officio applicentur. Secundo potest agere ad effectum, sine damnandi memoria defunctorum declarando eos hereticos decessisse, & velut tales penas hereticorum incurrisse, ex quo tandem sequitur alius effectus, ut eoru cadauera seu ossa exhiberentur & extra locum sacru proiciantur, aut comburantur.

Quatum ergo attinet ad primam partem, videlicet, cum agitur ad effectum confiscationis bonoru Bart. & Salyc. in l. 2. c. de apostatis. Hippolytus & Mansilius sing. 306. incip. Bona delinquentis, & alij quos ibi refert, dicunt, Inquisitores non possunt inquirere contra hereticos defunctos, quoad bonoru publicationem post quinque annos, a morte delinquentis computandos. Hos sequitur Rom. sing. 436. in principio. De crimine. Idem tenet glossa in l. Manicheos. c. de heret. verbo, subire, & Ang. in s. inter dum, iustit. de heret. qua ab intest. deser.

Verum Panormitanus in c. cum nobis. de prescrip. nu. 9. & ibid. Fel. nu. 11. & Ant. Gomez to. 3. varia. resol. c. 14. num. 3. versi. nec obstat text. ita distinguunt: Cum bona hereticorum defunctorum applicentur fisco saculari, post quinque annos non possunt Inquisitores procedere contra defunctos, quoad ad hunc effectum, iuxta textum in l. 2. c. de apostatis, & in l. 2. c. de velib. ab. com. quod si bona adiu dicentur fisco ecclesie, tunc spatio quadraginta annorum durabit hec actio, atque ita monent intelligendum textum in c. 2. s. 2. de prescrip. li. 6. vbi scitur, bona hereticorum defunctorum praescribi per filios vel heredes catholicos spatio quadraginta annorum, dummodo ea possederint bona fide.

Hac tamen distinctione non obstante, verior mihi sententia videtur, indistincte asserere durare hanc actionem quoad effectum confiscandi bona per quadraginta annos, siue applicanda sint fisco saculari, siue fisco ecclesie.

Primum, quoniam in delictis ecclesiasticis coerdendis dispositioni iuris canonici si adum est, potius quam iuris civilis: manifestum est autem hoc crimine esse ecclesiasticum, c. vt Inquisitionis. s. prohibemus. de heret. lib. 6.

Rursus, quoniam cum in detestationem tanti criminis constitutum sit, ut bona etiam post mortem publicentur, sanè dicendum erit ad quadraginta annos hoc extendi, iuxta textum in dicto c. secundo, de prescriptio. li. sexto, vbi indistincte loquitur. Papa de hac confiscatione, nulla facta mentione de fisco seculari vel ecclesiastico: quare indistincte est is textus accipiendus, l. prima. s. generaliter. ff. de lega. presb. qua

Ob deplora... dicitur... contra... locu... in ce...

Quomodo... re... co... ca...

Datur...

heretico... omni... pro...